

TILVÆKST Salgsafgrøder, nr. 25, 7. september 2017

Indhold

- **MARK**
- Aktuelt i marken
- Ukrudtsbekæmpelse om efteråret i vintersæd
- **REGLER OG TILSKUD**
- Gennemgå kemi-lageret for udgåede midler
- **ARRANGEMENTER**
- HJERM - 360 grader rundt om raps - AFLYST
- Sprøjtekurser

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Marie Uth

Vi er nu endnu en gang ramt af en våd periode. Heldigvis lyder det til, at det meste korn er i hus. Men det er svært at komme i gang med etablering af vintersæd. Du finder kapitlet om etablering af vintersæd i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 23.

Indberetning af efterafgrøder

Det er nu tid til at kontakte din planterådgiver, hvis du har ændringer til din indberetning af efterafgrøder. Fristen for at ændre det indberettede areal med efterafgrøder er den **11. september**. Denne dag er der også frist for at indberette tidligt sået vintersæd som alternativ til efterafgrøder.

Aktuelt i raps

Vær opmærksom på, at de tidligst såede marker nu har fire blade, og det er tid for slangeudlægning af gylle og vækstregulering. Gylletildeling bør dermed ske ved første mulige lejlighed. Med hensyn til vækstregulering, kan du læse om dette i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 23.

Belkar

Anvendelsen af Belkar er nu i gang, og det er spændende at få de første praktiske erfaringer med dette nye ukrudtsmiddel.

Vi anbefaler som udgangspunkt at anvende 0,25 l/ha, når rapsen har 2-4 blade - se strategien i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 19. Der kan følges op med yderligere 0,25 l/ha to uger senere efter behov. Få eventuelt din planterådgiver med ud og vurdere behovet for opfølgning.

Vær opmærksom på følgende:

- Den første sprøjtning bør trækkes så længe som muligt, for at sikre at hovedparten af ukrudtet er spiret frem.

- Bekæmpelse af kamiller kræver typisk splitsprøjtning (nævnt ovenfor) eller 0,4-0,5 l/ha Belkar ad en gang, når rapsen har ca. 6 blade.
- Belkar har begrænset effekt på fuglegræs og enårig rapgræs. Almindelige bestande kan bekæmpes med Kerb 400 SC fra oktober, når jordtemperaturen kommer under ca. 10 grader.
- Belkar kan kun blandes med insektmidler.

Rapsjordlopper

Der er rapsjordlopper i nogle marker nu, men forekomsten er begrænset. Hvis mere end 10 % af bladarealet er bortgnavet af rapsjordlopper, inden rapsen har fire blade, kan bekæmpelse svare sig. Rapsjordlopper gnaver huller i bladene, hvorimod snegle gnaver fra kanten (se billede 1).

Billede 1 Rapsplante med huller efter gnav af rapsjordlopper. Bladene er desuden flossede i kanten efter gnav fra snegle (Foto: Marie Uth, SAGRO).

Bekæmpelse kan ske med et af midlerne i tabel 1.

Tabel 1 Midler til bekæmpelse af rapsjordlopper. Bemærk at begrænsningerne i anvendelsen gælder for rapsjordlopper. Flere af midlerne kan også bruges om foråret mod glimberbøsser, mv. (kilde: Seges).

Middel	Dosis (l/kg pr. ha)	Vejl. pris (kr. pr. ha)	Maks. gange pr. sæson	Bemærkninger
Cythrín 500	0,04	Ikke i handel	1	
Cyperb 100	0,2	Ikke i handel	1	
Kaiso Sorbie	0,1	95	1	
Karate 2,5 WG	0,2	96	3	
Mavrik 2F	0,2	Ikke i handel		Afmeldt. Restlagre skal bruges inden 20.08.18
Mavrik Vita	0,2	120	1	
Nexide CS	0,06	Ikke i handel	3	

Afmodning af hestebønner

Afmodningen af hestebønner begynder nu at tage fart. Det har ellers ladet vente på sig i år. Pga. sen høst eller udsigt til uensartet modning vil det være relevant at nedvisne. Nedvisning kan ske når $\frac{3}{4}$ af bælgene er sorte, og mange marker nærmer sig dette stadie (se eksempel på billede 2). Læs mere om nedvisning og høst af hestebønner i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 21.

Billede 2 Billedet viser en mark, hvor hestebønnerne modner meget uens, men samlet set er ca. halvdelen af bælgene blevet sorte (Foto: Marie Uth, SAGRO).

Ukrudtsbekæmpelse om efteråret i vintersæd

Af planterådgiver Marie Uth

En god ukrudtsbekæmpelse i efteråret i vintersæd har stor værdi. I en række tilfælde er det helt afgørende for at håndtere ukrudtet. I det følgende finder du SAGRO's løsningsforslag til forskellige situationer. Rettidighed er afgørende, og de fleste løsningsforslag har bedst effekt i kornets stadie 10-11, når sprøjtesporene netop er synlige.

Tilpas dosis!

Det er værd at tilpasse dosis af midlerne, da ukrudtsbekæmpelse i vintersæd ofte er dyrt. I vores standardløsninger (løsning 1 og 2) har vi angivet et stort dosis-spænd for Boxer og DFF. Der er en række forhold der afgør, hvilken dosis der skal til for at opnå tilstrækkelig effekt. Disse forhold er listet nedenfor. Desuden skal du holde dig for øje, at en sparre-strategi i efteråret kan øge sandsynligheden for, at det er nødvendigt med en opfølgning i foråret. Det er blevet populært at følge op med et græsmiddel som Cossack OD i foråret, men det koster 200-250 kr./ha. En opfølgning på tokimbladet ukrudt kan gøres for 60-100 kr./ha eller mindre.

Følgende taler for en lav dosis:

- Rettidig sprøjtning
- Optimale sprøjteforhold

Følgende taler for en høj dosis:

- Stor ukrudtsbestand
- Tidlig såning
- Pløjefri systemer
- Vinterbyg

Tabel 2 Løsningsforslag til bekæmpelse af ukrudt i vintersæd. Bekæmpelsen har bedst effekt i kornets stadie 10-11 (når sprøjtesporene netop er synlige). Priser er hentet fra middeldatabasen.dk (kilde: Seges).

Løsning	Ukrudt	Midler og dosis (l/g pr. ha)	Vejl. pris	Bemærkninger
1	Tokimbl. ukrudt, enårig rapgræs, vindæks	Boxer: 0,75-1,25 + DFF: 0,05-0,075	175-267	Dosis tilpasses efter forhold og mængden af ukrudt (se tekst).
2	Som 1 + Stor forekomst af kamille, fuglegræs, raps, samt til dels storkenæb	Boxer: 0,75-1,25 + DFF: 0,05-0,075 + Xinca: 0,2-0,25	238-346	Dosis tilpasses efter forhold og mængden af ukrudt (se tekst). Forebygger ALS-resistens. Xinca kan erstattes af 0,35-0,45 l/ha Bucril. Xinca har kun bladeffekt og kan evt. bruges senere med mangan. Ved store mængder storkenæb/kornblomst kan Xinca erstattes af 5-8 g Lexus, men det er med betydelig risiko for afgrødeskade og resistensudvikling.
3	Som 1 + italiensk rajgræs, meget alm. rajgræs	Boxer: 1,5-2 + DFF: 0,05 Evt. opfølgning st. 12-14 med: Topik: 0,2 + Renol: 0,5	302-394 194	Topik må ikke bruges i vinterbyg. Opfølgning med Topik vælges, hvor der er meget kraftig ukrudtsbestand. Alternativt kan opfølgning ske i foråret med Hussar OD, Cossack OD eller Broadway. Af disse må kun Hussar OD bruges i vinterbyg.
4	Som 1 + væselhale	Stomp CS: 1 + Boxer: 1-2 + DFF: 0,03-0,05 Opfølgning, når ukrudt har 1-2 blade med: Atlantis OD: 0,5-0,75	664-942	Atlantis OD må ikke bruges i vinterbyg. Væselhale bør håndteres med sædskifte (se tekst).
5	Som 1 Humusjord	Boxer: 0,3-0,5 + Othello: 0,3-0,4 + Xinca: 0,2	213-282	Othello må ikke bruges i vinterbyg. Ved italiensk og alm. rajgræs øges dosis af Boxer/Othello. Der må ikke bruges andre "mini-midler" i samme vækstsæson. Xinca kan erstattes af 0,35 l/ha Bucril.

Særlige tilfælde

Vinterbyg

I vinterbyg er der særlige forhold at være opmærksom på. Nogle efterårsmidler er ikke godkendt i vinterbyg, se tabel 2 eller 3, og i foråret er der begrænsede muligheder for at bekæmpe græsukrudt, da det kun er en lav dosis Hussar OD/Hussar OD Plus, der er godkendt i vinterbyg.

Lavbundsjord og humusjord

På jorde, hvor det erfaringsvis kan være svært at færdes i efteråret, kan der med fordel sprøjtes lige efter såning med jordmidlerne DFF og Boxer (se dosisforslag i løsning 1). Hvis det er muligt at køre senere, kan der følges op med Xınca eller et andet bladmiddel, hvor der er stor bestand af tokimbladet ukrudt.

På humusholdige jorde kan der være svigtende effekt af jordmidler. Dette gælder også, hvor der er meget organisk materiale på overfladen, hvilket vi nogle gange ser i pløjefri systemer. I disse tilfælde anbefaler vi løsning 5, hvor der primært anvendes midler med bladvirkning. Løsning 5 kan ikke bruges i vinterbyg.

Meget enårig rapgræs

Hvor der er meget enårig rapgræs, er det en god strategi at bruge en stor dosis DFF (0,1 l/ha) lige efter såning, og så følge op med Boxer eller andet, når sprøjtesporene er synlige. Dette er en effektiv og billig måde at håndtere enårig rapgræs, men det er afgørende at DFF udsprøjtes inden fremspiring af ukrudtet for at opnå fuld effekt.

”Hale”-græsser

Væselhale og agerrævehale er meget alvorlige ukrudtsarter, som primært breder sig på arealer med ensidig dyrkning af vintersæd. I SAGRO's område ser vi især spredning af væselhale. Væselhale breder sig hurtigt, den giver store udbyttetab, og den er vanskelig at bekæmpe kemisk, løsning 4 er vores bedste bud. Derfor er det vigtigt at forebygge spredning af væselhale,

(Foto: Seges)

og på befængte marker anbefaler vi mindst to år med vårsæd.

Læs mere om at undgå spredning af græsukrudt i TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 19.

Begræns resistens

Resistens mod ukrudtsmidler bliver en stadig større artikel. Det er for nyligt blevet synliggjort i en test af 334 frøprøver på Flakkebjerg. Der var ikke mistanke om resistens, men det viste sig, at der alligevel var resistens i 8 % af prøverne. Resistens giver især problemer i agerrævehale, italiensk rajgræs, vindaks og fuglegræs.

Resistens mod ALS-hæmmere, og så kaldet "mini-midler", er mest udbredt. Resistensudvikling forebygges ved at bruge forskellige virkemekanismer (se tabel 3). Boxer/DFF er de vigtigste resistensbrydere. I forhold til tokimbladede arter som kamille og fuglegræs kan Xince bryde resistensudvikling mod Ally/Express-midler. Alternativt kan der bruges Mustang Forte, Zypar eller lignende i foråret.

Undgå afdrift af Boxer

Når du anvender prosulfocarb, f.eks. Boxer, Roxy EC, Fidox EC, Adimax, er der nu lovkrav om at anvende en sprøjteteknik, der giver mindst 75 procent afdriftsreduktion. Du nedsætter yderligere risikoen for afdrift og fordampning ved at:

- Sprøjt ved lav temperatur og høj luftfugtighed, dvs. om aftenen, om natten eller tidligt om morgenen
- Sprøjt når temperaturen er under 15 °C
- Køre langsomt med lav bom og vandmængde på 200 l/ha ved alm. Hydraulisk sprøjt
- Sprøjt på fugtig jord og/eller forud for let nedbør
- Sprøjt så sent på sæsonen som muligt, men dog rettidigt
- Vise særlige hensyn, hvis du har frugt- eller grønsagsproducenter i nærheden ved om muligt at udsætte sprøjtningen til frugten er høstet.

Information om anvendte midler

Tabel 3 Oversigt over anvendte midlers godkendelse og parallel-produkter (kilde: Middeldatabasen).

Middel	Parallel-produkter	Forbehold	Afst. til vandmiljø	Virkningsklasse
Atlantis OD		Ikke i vinterbyg. "Mini-middel" -restriktion.	2	B
Boxer	Adimax, Fidox EC LFS Prosulfocarb, Roxy EC	Maks. 1 gang pr. vækstår.	10	N
DFF	Diflanil 500 SC, Legacy 500 SC, Sempra (afmeldt), Sempra 500 SC	Maks. 1 gang pr. vækstår.	10	F1
Lexus 50 WG		Maks. 1 gang pr. vækstår. Maks. 10 g/ha ved efterårsbrug. Øger risikoen for resistens. Risiko for afgrødeskade.	2	B
Othello		Ikke i vinterbyg. Maks. 1 gang pr. vækstår. "Mini-middel" -restriktion. Maks. 0,6 L/ha i rug.	10	F1 + B
Topik		Ikke i vinterbyg.	2	A
Xince	Maya Buctril (1 l svarer til 0,56 l Xince)	Maks. 1 gang pr. vækstår.	20 (5 m til §3)	C3 + M

REGLER OG TILSKUD

Gennemgå kemi-lageret for udgåede midler

Af planterådgiver Marie Uth

Vi anbefaler, at kemi-lagre gennemgås mindst én gang årligt for udgåede midler. I dette efterår er der ekstra grund til at gennemgå lageret, da flere midler udfases (se nedenfor).

Husk at du kan få foretaget et Kemitjek af en planterådgiver. Vi gennemgår kemirummet og laver opgørelse af lageret

til brug ved bestilling og planlægning af næste sæson. Tjekket giver et godt overblik og forebygger fejltagelser ved sprøjtearbejdet og ærgerlige overraskelser ved en kontrol.

Hvis du ønsker et Kemitjek, kan du kontakte Christina Skelmosen Jørgensen på telefon 40 30 36 27 eller csj@sagro.dk.

De gamle faresymboler

De gammelkendte orange faresymboler udfases og erstattes af nye CLP-mærkninger. Det er ikke længere lovligt at sælge kemikalier mærket med de gamle faresymboler. Der er indført en overgangsperiode indtil 1. juni 2018, således at landmænd kan nå at få brugt de sidste midler med gammel mærkning inden denne dato. Efter den 1. juni næste år vil arbejdstilsynet give et påbud eller en bøde, hvis de finder dunke med de gamle faresymboler på en bedrift.

Der er en del efterårsmidler med gammel mærkning, som skal bruges dette efterår. Det er derfor nødvendigt at gennemgå kemilageret. I tabel 4 finder du en liste over efterårsmidler uden CLP-mærkning.

Tabel 4 Efterårsmidler uden CLP-mærkning (kilde: Seges).

Middelnavn	Reg.nr.
Activus 40 WG	396-36
Atlantis WG	18-469
Cyperb-midlerne	
Flight Xtra	19-172
Glyphosat-produkter	Adskillige
LFS Clodinafop	318-165 m.fl.
Pico 750 WG	19-171
Stomp	19-138
Stomp Pentagon	19-142

Nogle glyphosat-produkter udgår

Der er en række glyphosatprodukter, der indeholder hjælpestoffet POE-tallowamin, som har fået trukket deres godkendelse. Restlagre må opbevares og anvendes til og med den 31. december 2017. Listen over de omtalte glyphosatprodukter fremgår af tabel 5.

Tabel 5 Produkter med glyphosat, som har fået trukket godkendelsen fra 30. juni 2016. Restlagre må opbevares og anvendes til og med den 31. december 2017 (kilde: Seges).

Produktnavn	Reg.nr.
Agropartner Glyphosat	667-1
Amega	347-17
Barclay Gallup 360	357-2
Bonus Ukrudtsmiddel	396-21
Clinic	347-26
Clinic 360 SL	347-15
Clinic Ace	347-8
Clinic Top	347-24
Daneout X-tra 360	582-12
Dan-Kvik 360	11-10
Etna	594-14
Glyfonova 360 SL	11-07
Glyfonova 480	11-16
Glyfonova Accelerator	11-44
Glyfonova Supreme 450 SL	11-33
Glyper	698-1
Glyphogan	396-20
Glyweed	688-1
Jablo Glyphosat	48-42
Keeper mod Ukrudt Koncentrat	18-364
Keeper Spray	18-363
LFS Glyphosat 360	318-14
OK-500	48-41
Roundup	48-1
Roundup FL 360	48-38
Roundup FL 540	48-36
Roundup Max	48-29
Shyfo	653-9
Tanaco Ukrudtsmiddel klar-til-brug	396-17
UP and Down	777-4

ARRANGEMENTER

HJERM – 360 grader rundt om raps – AFLYST

Raps-arrangementet på Ytteborg er aflyst pga. dårlig vejrlig og fremspiring.

Forsøgsmarkvandingen er flyttet en uge pga. sen fremspiring af raps. Dermed afholdes arrangementet på Ytteborg den 14. september kl. 10-11.30. På dagen kommer vi omkring stort set alle aspekter af rapsdyrkning om efteråret: Etableringsmetoder, plantetal, gødskning og planteværn, herunder ukrudtsstrategi med det nye middel Belkar. Se mere på sagro.dk

Sprøjtekurser

Er det mere end 4 år siden du eller din medarbejder sidst har været på sprøjteopfølgingskursus er det ved at være tid igen, så du fortsat kan sprøjte eller købe plantebeskyttelsesmidler.

Kurserne afvikles i samarbejde med Kjærgård Landbrugsskole som AMU-kurser med mulighed for at søge VEU-godtgørelse efterfølgende, hvis man opfylder betingelserne.

Kursusdatoer

Alle kurser starter kl. 8.30 og slutter kl. 16.00 og afholdes i SAGROs huse.

Torsdag d. 21. sep.	Holstebro
Onsdag d. 27. sep.	Billund
Tirsdag d. 3. okt.	Herning
Torsdag d. 5. okt.	Esbjerg
Onsdag d. 11. okt.	Holstebro
Tirsdag d. 24. okt.	Billund (grovfoder)
Tirsdag d. 31. okt.	Esbjerg
Tirsdag d. 7. nov.	Holstebro (grovfoder)
Torsdag d. 9. nov.	Herning (grovfoder)
Tirsdag d. 14. nov.	Herning (kartofler)
Torsdag d. 23. nov.	Esbjerg (grovfoder)
Tirsdag d. 28. nov.	Herning
Tirsdag d. 5. dec.	Billund
Torsdag d. 14. dec.	Herning (kartofler)
Tirsdag d. 19. dec.	Billund (kartofler)

Pris

Kurset koster i alt 738 kr. (108 kr. i AMU-gebyr og 630 kr. for kursusmateriale og forplejning). Kurset koster dog 1.493 kr., hvis du har en videregående uddannelse (863 kr. i AMU-gebyr og 630 kr. for kursusmateriale og forplejning).

Hele beløbet bliver opkrævet af SAGRO.

Tilmelding

Optagelse sker efter først til mølle-princippet senest 7 dage før kursusstart. Ring snarest til Hanne Futtrup/Lene Gripping tlf. 8080 2040. Ved tilmelding skal oplyses deltagers navn, CPR-nr., CVR-nr. samt uddannelsesniveau.